

ÉRZELMI INTELLIGENCIA ÉS NEVELÉS

EMOTIONAL INTELLIGENCE AND EDUCATION

Kádár Annamária (2012). Az érzelmi intelligencia fejlődése és fejlesztésének lehetőségei óvodás- és kisiskoláskorban című egyetemi jegyzetének recenziója

Bodoni Ágnes

A 2012 márciusában megjelent egyetemi jegyzet (Ábel Kiadó, Kolozsvár) a nevelés egészen más dimenzióit, lehetőségeit mutatja be az olvasónak. A téma – az érzelmi intelligencia – újszerű a romániai szakterületen, bár, ahogyan a szerző is utal rá (7.old.), a vele foglalkozó tanulmányok egyre nagyobb teret hódítanak, úgy a népszerű irodalom, mint a tudományos szakirodalom területén.

Egy szükséges és hiánypótló alkotásnak adott életet az az elgondolás, hogy a nevelés és oktatás szemszögéből érdemes megvizsgálni az érzelmi intelligencia fejlődésében és fejlesztésében eszközölhető lehetőségeket. Az érzelmi intelligencia nevelésben-oktatásban betöltött szerepét mi sem bizonyítja jobban, mint azok a kutatások, amelyek arra vetítettek fényt, hogy az életben való helytállás és boldogulás 82%-ban az érzelmi intelligenciától függ (7. old.).

Bár a mű eredeti rendeltetése szerint egyetemi jegyzet, olvasmányossága, önismereti jellege, a szülőknek szánt ötletek alapján ajánljuk a szélesebb közönségnek is.

Az első fejezetek az *érzelmek* elméleti bemutatására vállalkoznak, meghatározásukra, osztályozásukra, funkcióikra. A megértés elősegítése, a memorizálás megkönnyítése (egyetemi jegyzetről lévén szó) érdekében a szerző érdekes kísérletek leírásával támasztja alá gondolatait, ami egyben a témához kapcsolódó szakirodalom gazdag áttekintését is nyújtja az olvasónak.

A harmadik fejezet az érzelem „születéséről” szól. Megtudjuk, hogy az érzelem az első nyelvünk (28.old.), hogy születésünktől kezdve tanuljuk, fejlesztjük, tökéletesítjük az érzelmek felismerését és kimutatását. Az alapérzelmek (öröm, harag, félelem, szomorúság, undor, meglepetés) az egész emberi fajra jellemző megnyilvánulások, vizsgálatok bizonyították, hogy a föld bármely részén éljenek is emberek, felismerik és használják ezeket.

Óvodába kerülve a kisgyermek, kb. 3 éves kor körül kezdik felismerni mások érzelmi állapotát, hat éves korukra tanulják meg azonosítani az érzelmeket, ám csupán a kisiskoláskor végére tanulják meg kifejezni a bonyolultabb érzelmeket is. Olvashatunk a dacolás, hisztizés és egyéb intenzívebb érzelmi megnyilvánulásra való helyes reagálásról, az érzelmek által vezérelt motivációról, a példaképekről, az empátia kialakulásáról. Minden szülő vagy gyakorló pedagógus számára fontos információk ezek, érdemes végigkísérni az érzelmek születését és fejlődését ebben a fejezetben.

A könyv kitér az értelmi intelligencia (IQ), és az érzelmi intelligencia (EQ) meghatározására, illetve azokra a kutatásokra, amelyek egyik vagy másik intelligencia fontosságát emelték ki. Fejlődéslélektani szempontból megvilágítva olvashatunk az érzelmi intelligencia fejlődéséről, illetve fejlesztésének szükségességéről és lehetőségeiről.

A szerző a fejlesztési lehetőségeket a gyermekeket körülvevő és meghatározó összes nevelési területen át tárgyalja, az anya, a család kiemelkedő szerepétől kezdve, az intézményes nevelési formákon át

(óvoda, iskola), egészen a pedagógusok képzéséig és továbbképzéséig. A pedagógusok megfelelő felvértezésére azért van igen nagy szükség, mert bebizonyosodott, hogy saját személyiségükkel tanítanak a leghatékonyabban (példamutatás, mintaadás). A pedagógusoknak szánt képzések, továbbképzések, tréningek akkor hatékonyak, ha élménypedagógiai elemekre építenek, illetve, ha jelen van a szakmai támogatás, az utókövetés és a szupervízió is.

„Kisgyermekkorban az elfogadó érzelmi kapcsolat olyan, mint egy hamuban sült pogácsa, ez az alapja a biztonságos eltávolodásnak, mivel a gyermek bármikor bátran elindulhat szerencsét próbálni, de vissza is térhet, vagy segítséget kérhet, ha fenyegető ingerekkel szembesül” írja a szerző (89. old), és valóban, a család szerepe az érzelmi intelligencia fejlesztésében nélkülözhetetlen. A biztonságos kötődés, a negatív érzelmek kifejezésének a lehetősége, a helyes szülői példaadás, magatartás teszik a gyermeket „óvodaéretté”. Az otthonról hozott hamuban sült pogácsa segítségével képes beilleszkedni az óvodai csoportba, elfogadni a szülőktől való távolmaradást, és képes az óvodapedagógusba vetett bizalom kialakítására.

Az óvodába került kisgyermek érzelmi intelligenciájának fejlesztése kibővül az óvónő személyével. A könyvben olvashatnak az óvodapedagógusok érzelmi neveléssel kapcsolatos feladatairól, de arról is, hogy az óvónők hogyan elemezzék saját viselkedésüket, tevékenységeiket az érzelmi intelligencia szemszögéből.

A könyv az óvodai élet két legfontosabb tevékenységét - a játékot és a mesét -, külön fejezetben mutatja be azokat a lehetőségeket, amelyek segítik a kisgyermeket érzelmi intelligenciája fejlődésében. Nem csak az óvodapedagógusok, hanem a szülők számára is fontos sokszor hangsúlyozni az óvodapedagógus legfontosabb szerepét, azt, hogy jelenlétével, jó szervező képességével segíti a gyermeket: játékkal, mesével, énekekkel és művészi tevékenységekkel megteremti a lehetőségeket a fejlődésnek.

Az iskola érzelmi intelligencia fejlesztésében kifejtett hatása is igen fontos. Ebben a korban a gyermekek már képesek dekódolni mások érzéseit, képesek kifejezni saját érzelmi állapotaikat, késleltetni vagy éppen kontrolálni érzelmeiket, azaz megtanulnak „*bánni az érzelmeikkel*” (108. old.). A szerző ismét több példával, kutatással támasztja alá a pedagógus szerepét a szociális és az érzelmi kompetencia fejlődésében. Az iskolában a pedagógus legfontosabb feladata „*az egyéni utak megtalálásának ösztönzése*” (108. old.).

A könyv utolsó fejezete gyakorlatokat mutat be az érzelmi intelligencia fejlesztéséhez. A szerző az előző fejezetek beosztását megőrizve javasol családban, óvodában és iskolában végezhető gyakorlatokat.

E könyv közel 150 oldalnyi tömör, használható, szakirodalmilag megfelelőképpen alátámasztott információt nyújt az olvasónak, tanulmányozása nemcsak az elméleti megalapozását segíti elő az érzelmi intelligencia témakörének, hanem gyakorlati útmutatókkal is szolgál a fejlődéshez, fejlesztéshez.

Szerző

Bodoni Ágnes, Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Marosvásárhely (Románia). E-mail: agnes.bodoni@gmail.com